ରୋଗୀସେବା

● ଉଦୟନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ଲେଖକ ପରିଚୟ :

ଉଦୟନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ (୧୯୦୫-୧୯୯୯) ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ଟୁଉକୁ ମୂଷି', 'ଚକାଚକା ଭଉଁରୀ', 'ଜହ୍ନମାମୁ', 'ବିଲୁଆନନାର ବାହାଘର', 'ମିନିର ମନକଥା', 'ଆମ ଗ୍ରହ ଉପଗ୍ରହ', 'ଜଳଜନ୍ତୁ ସିରିଜ୍' ଓ 'ଆଦିବାସୀ କଥା' ଆଦି ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ, ତାଙ୍କର ଅନୁବାଦ ଉପନ୍ୟାସ 'ଟମକକାଙ୍କ କୁଟୀର' ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପାଠକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅତି ପରିଚିତ ।

ସେବା ମଣିଷର ପରମ ଧର୍ମ । ସେବା କଲେ ଆନନ୍ଦ ମିଳେ । ଏହି ରଚନାରେ ନିଜ ଜୀବନର ଅନୁଭବକୁ ସେ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଲେଖକଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ 'ଗାନ୍ଧି ମହାରାଜାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ' ପୁସ୍ତକରୁ ଏହା ସଂଗୃହୀତ ।

ଗାଁ ଚାଟଶାଳୀର ଛାତ୍ର, ସାନ ପିଲା । ତେଣୁ ରାତିରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଶୋଉଥିଲି ।

ଚାଟଶାଳୀରୁ ଆସି ଦେଖିଲି, ବାପା ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ତଳେ ଶୋଇଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଦରୁ ରକ୍ତ ବୋହିଯାଉଅଛି । ମାଟି ପିଣ୍ଡା ରକ୍ତରେ କାଦୁଅ ଭଳି ହୋଇଗଲାଣି । ବୋଉ ଘର ଭିତରେ । ଭାଇନା ଦୁହେଁ ବୋଧହୁଏ ନାହାନ୍ତି । ବହି, ସିଲଟ ସେଇଠି ରଖିଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ବସିପଡ଼ିଲି । ରକ୍ତ ଦେଖି ଦେହ ଝିମି ଝିମି ହୋଇଗଲାଣି । ତଥାପି କାନ୍ଧରେ ଥିବା ଗାମୁଛା ଚଉତାଇ ଗୋଡ଼ରେ ଭିଡ଼ି ବାନ୍ଧିଦେଲି । ଗାମୁଛା ରକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଦେଖିଲି, ରକ୍ତ ବହିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି ।

ଘର ଭିତରୁ ବୋଉ ବାହାରିଆସି ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲା । ଉଭୟେ ଧରାଧରି କରି ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଘର ଭିତରେ ଶୁଆଇ ଦେଲୁ ।

ବାପା ବାଡ଼ି ଭିତରେ କଣ କାମ କରୁଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗାକାଚ ପାଦରେ ପଶିଯାଇ ଏ ଦଶା ଘଟିଅଛି ।

ଡାକ୍ତରଖାନା ଦୂରରେ । ଗ୍ରାମର କୌଣସି ଲୋକ ଡାକ୍ତରଖାନା ସହିତ ସେତେ ପରିଚିତ ନୁହନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଧାରଣା, କେବଳ କଟାକଟି କରିବାହିଁ ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କ କାମ । କୌଣସିପ୍ରକାର ରୋଗବୈରାଗ ହେଲେ କେହି ଡାକ୍ତରଙ୍କ ନାମ ଧରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଗ୍ରାମରେ ଜଣେ ବୈଦ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ଜ୍ୱର, କାଶ, ଝାଡ଼ା ପ୍ରଭୃତି ରୋଗ ପାଇଁ ଔଷଧ ଦିଅନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଦୁଆରେ ଭିଡ଼ ଜମି ରହିଥାଏ ।

କେଉଁ ରୋଗ ପାଇଁ କେଜାଣି, ସମୟ ସମୟରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପିଠି ପାଖ ବେକରେ ସେ ଚଡୁ ଦିଅନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଲୁହା ତତାଇ ମାଡ଼ିଦିଅନ୍ତି । ଘାଆ ହୁଏ; ତାହା ଶୁଖିବାକୁ କେତେ ଦିନ ଲାଗିଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ପିଲାଏ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଡରନ୍ତି । ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଭାଇନା ନାହାନ୍ତି; ବାପାଙ୍କ ଦଶା ଏପରି । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବୈଦ୍ୟଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି ।

ବାପାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ବୈଦ୍ୟ ମୋ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସିଲେ । ଗୁଡ଼ିଏ କଅଣ ପତର ଛେଚି କଟାଘାଆରେ ପୂରାଇଦେଇ ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ କନା ଜୋର୍‌ରେ ଭିଡ଼ି ବାନ୍ଧିଦେଲେ ।

ରାତିରେ ଶୋଇଛି । ଉଃ ଆଃ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଉଠିବସିଲି । ଦେଖିଲି, ବାପା ସେ ଗୋଡ଼ ଆଉଁଶୁ ଅଛନ୍ତି । ମୁହଁ ବିକୃତିରୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଯେ ଅତି ବେଶି ହେଉଅଛି, ତାହା ଜାଣିପାରିଲି ।

ପାଦ ପାଖରେ ବସି ପାଦ ଆଉଁଶିଦେଲି । ବୋଧହୁଏ ଟିକିଏ ଆରାମ ଲାଗିଲା । ସେ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିଲେ । ମୁଁ ସେହିପରି ବସିରହି ପାଦରେ ହାତ ବୁଲାଉଥାଏ ।

ପାହାନ୍ତା ପହରକୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲେ, ରାତିଯାକ ବସିରହି ପାଦ ଆଉଁଶି ଦେଉଅଛି । କୋଳପାଖକୁ ଟାଣିନେଲେ, ମୁଣ୍ଡ ଓ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଦର କରି କହିଲେ, 'ଯା ଶୋଇପଡ଼ ।'

ପରଦିନ ଦୂରରେ ଥାଇ ଶୁଣିଲି, ବୋଉକୁ କହୁଅଛନ୍ତି, 'ପିଲାଟା କାଲି ରାତିରେ ଜମା ଶୋଇ ନାହିଁ ।' ଖୁସି ଲାଗିଲା ।

ପ୍ରତିଦିନ ବୈଦ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଔଷଧ ଆଣି ଲଗାଇ ଦିଏ । ଯତ୍ନରେ କନା ବାନ୍ଧେ । ଦେଖିଲି, ବୈଦ୍ୟ କଅଁଳ ଦୂବଘାସ କିଛି ଛିଡ଼ାଇଆଣି ତାକୁ ଛେଚି ଗୋଟିଏ ପତ୍ର ପୁଡ଼ିଆରେ ମୋ ହାତରେ ଦେଉଅଛନ୍ତି । ପରଦିନ ଆଉ ବୈଦ୍ୟଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି ନାହିଁ । ବାଡ଼ି ଭିତରୁ ଦୂବଘାସ ଆଣି, ଭଲରୂପେ ଛେଚି ଘାଆରେ ବାନ୍ଧିଦେଲି । ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଦିନ ପରେ ଘାଆ ଶୁଖିଗଲା ।

ପରେ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଠ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ବହିରେ ପଢ଼ିଥିଲି, କଟା ଘାଆରେ ଦୂବ ଛେଚି କିମ୍ବା ପାଟିରେ ଚୋବାଇ ଲଗାଇଦେଲେ ରକ୍ତ ବୋହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଘାଆ ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିଯିବ ।

ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ପାଦର ଘାଆ ଭଲ ହେଲା; କିନ୍ତୁ ମୋର ଗୋଡ଼ ଆଉଁଶି ଦେବା ଅଭ୍ୟାସ ରହିଗଲା । ପ୍ରତିଦିନ କିଛି ସମୟ ବାପାଙ୍କ ଗୋଡ଼, ପିଠି, ଅଣ୍ଟା ଚିପି ଦେଲା ପରେ ମୁଁ ଶୋଇପଡ଼େ । ଘରେ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ମୋର ଦୈନନ୍ଦିନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାପାଇଁ ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ ପଢ଼ାପଢ଼ି କଲାବେଳେ ଅନ୍ତତଃ ଘଣ୍ଟାଏ ସମୟ ଏଥିରେ ଯାଉଥିଲା- ତାଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ।

୧୯୨୭ ମସିହାରେ ମାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଘରେ ଆସି ରହିଥିଲି । ସେହି ସମୟରେ ୭୨ ବର୍ଷ ବୟସରେ ପିତାଙ୍କର ପରଲୋକ ହେଲା । ଦଶ ବାର ଦିନ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇଥିଲେ । ଗ୍ରହଣୀ ଝାଡ଼ା । ରାତିଦିନ ପାଖରେ ବସିରହି ସେବାଶୁଶ୍ରୂଷା କଲି । ଡାକ୍ତର ଡାକିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି; ବାରମ୍ବାର ବାରଣ କଲେ । ସବୁଥର କପାଳରେ ହାତମାରି କହନ୍ତି, "ଯାହା କରିବେ ସାଇଁ, ତାହା କାହାରି ହାତରେ ନାହିଁ ।" ବୈଦ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଔଷଧ ଆଣିଲି, ଖାଇଲେ ନାହିଁ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲରେ ରୋଗୀସେବା କରିବା ତାଲିମ ପାଇଥିଲି । ତାହା ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇଲି । ଘନଘନ ବିଛଣା ଚାଦର ମଇଳା ହୋଇଯାଉଥାଏ । ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଛଣା କରି ତାଙ୍କୁ ସେଠାକୁ ଉଠାଇ ଆଣେ । ମଇଳା ବିଛଣା ସଫା କରିଦିଏ । କ୍ଷୀଣ ଶରୀର, କାଖ ପାଖରେ ଓ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଉଠାଇ ଆଣିବାକୁ ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ଦିନଯାକ ତ ପାଖରେ ବସିରହେ; ରାତିତମାମ ମଧ୍ୟ ଜଗି ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ବୋଉ କି ଭାଇନା ରାତିରେ ସମୟ ସମୟରେ ମୋତେ ଉଠାଇ ଦେଇ ଆସି ପାଖରେ ବସନ୍ତି । ଏଣେ ମୋ ଆଖିକୁ ତ ନିଦ ହୁଏ ନାହିଁ; ତେଣେ ବାପାଙ୍କର ଟିକିଏ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ଆଗ ଖୋଜନ୍ତି ମୋତେ ।

ଶେଷ ତିନି ଦିନ ଅଚୈତନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିରହିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଟିକିଏ ଚେତନା ଆସେ, ଅତି ଆଦରରେ ମୋ ମୁହଁ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣନ୍ତି । ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ରହନ୍ତି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଏହି ବର୍ଣ୍ଣନାକୁ ରୂପ ଦେଲାବେଳେ ସେ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଢଳଢଳ ମୁହଁ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଗଲା ଭଳି ଜଣାପଡୁଅଛି । ଯଦି ଚିତ୍ରକର ହୋଇଥାଆନ୍ତି,ତେବେ ତା'ର ଗୋଟିଏ ଅପରୂପ ଛବି ଆଙ୍କି ଦେଇପାରନ୍ତି ।

x x x x x

ଏତିକିବେଳେ ବୋଉ କଥା ମନେ ପଡୁଅଛି ।

ବାପାଙ୍କ ଦେହତ୍ୟାଗର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରେ ମା ଛେଉଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲି ।

ସେତେବେଳକୁ ଦତ୍ତ ପ୍ରେସରେ ଚାକିରି କଲିଣି । ଦୁଇ ତିନି ମାସରେ ଥରେ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଏ । ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ମାତ୍ର ରହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଫେରିଆସେ । ମନରେ ଖେଳେ ଶୀଘ୍ର ନ ଗଲେ ପ୍ରେସ କାମରେ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିବ ।

ମାସକ ଆଗରୁ ଘରୁ ଫେରିଥାଏ । ତଥାପି କେଜାଣି କାହିଁକି ଘରକୁ ଯିବାକୁ ମନ ହେଲା । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଛାପା ଚାଲିଥାଏ । କାମର ଭିଡ଼ । ମାଲିକ ମନା କରୁଥାଆନ୍ତି । ଦିନକ ପରେ ଚାଲିଆସିବି କହି ଦୁଇଟାବେଳର ବସ୍ ଧରିଲି । ପାଞ୍ଚଟାବେଳେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ପ୍ରଥମେ ଆଖି ପଡ଼ିଲା ବୋଉ ଉପରେ । ସେ ଦୁଆରେ ଶୋଇଅଛି । ଶୁଣିଲି, ଖରାବେଳେ (ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ଯେଉଁ ସମୟରେ ବସ୍‌ରେ ବସୁଥିଲି) ବାଡ଼ି ଭିତରେ ପଡ଼ିଗଲା; ଆଉ ଉଠିପାରିଲା ନାହିଁ । ଭାଇନା ଟେକିଆଣି ଦୁଆରେ ଶୁଆଇ ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

ଦେହରେ ହାତ ମାରି ଦେଖିଲି ତାତି ବହୁତ ବେଶି । ୧୦୩ ଡିଗ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜର । ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟପଟ ହେଉଅଛି । ମୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ପଟି ଦେଲି । ପାଖରେ ବସି ଗୋଡ଼ହାତ ଘଷି ଦେଲି ।

ତାତି ଟିକିଏ କମିଯିବାରୁ ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ଡାକି ବରାଦ କଲା, "ପୁଅକୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅ ।" ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲି । ଥରକୁଥର ଜିଦ୍ କରିବାରୁ ସେହି ଶଯ୍ୟା ପାଖରେ ବସି ଖାଇଲି ।

ରାତିକୁ ସଂଜ୍ଞାହୀନ ହୋଇଗଲା । ଡାକ୍ତର ଆସି ଔଷଧର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ, ମାତ୍ର ଫଳ ବିଶେଷ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ ।

ଦିନକ ପରେ ଟିକିଏ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲା । ଆଖି ଫିଟାଇ ଚାହିଁଲା । ଦେଖିଲା, ମୁଁ ପାଖରେ ବସି ପିଠି ଆଉଁଶି ଦେଉଅଛି ।

ହାତ ହଲାଇ ପାଖକୁ ଡାକିଲା । ମୁହଁ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲି । ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଉ ବୁଲାଉ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ଖନେଇ ଖନେଇ କହିଲା, "ମୋ ଧନକୁ କିଏ ଆଣିଲାଟି ?"

ରାତିକୁ ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲା । ଡାକ୍ତର ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲେ, "ଔଷଧ କାଟୁ କରିଅଛି । ଆଉ ଅନ୍ତତଃ ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ।"

ପରଦିନ ସକାଳେ ଟିକିଏ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦେଖାଗଲା । ମୋ ଖାଇବା ବିଷୟରେ ଭାଉଜମାନଙ୍କୁ ନାନା ପ୍ରକାର ବରାଦ କଲା । ମନେକଲି, ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଆଶ୍ୱାସନା ବାଣୀ ସତ ହେବ ।

ଦିନକପାଇଁ କହି ଆସି ତିନିଦିନ ହୋଇଗଲାଣି । ବୋଉକୁ ଅନୁମତି ମାଗିଲି, "ଆଜି କଟକ ଯାଉଅଛି । ଦଶ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ପୁଣିଥରେ ଆସିବି ।"

ଆଉ ଥରେ ମୋ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଦେଇ ଖନେଇ ଖନେଇ କହିଲା, "ବାବାଟା ପରା, ଆସିଛୁ ଯେତେବେଳେ ଆଉ ଦୁଇଟାଦିନ ରହିଯା ।" ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ଗାଇଲା – "ଆରେ ବାବୁ ଶ୍ୟାମଘନ; ତୁ ଗଲେ ମଧୁଭୁବନ,କାହା ମୁଖ ଅନାଇ ବଞ୍ଚିବି ।"

ସେ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦେଶ ଭାଙ୍ଗିପାରିଲି ନାହିଁ । ପାଖରେ ବସି ରହିଲି । ବିଛଣାରେ ମଳମୂତ୍ର ତ୍ୟାଗ କରେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହା ସଫା କରି ବିଛଣା ଓ ଲୁଗା ବଦଳାଇ ଦିଏ ।

ରାତିକୁ ଅବସ୍ଥା ପୁଣି ଖରାପ ହୋଇଆସିଲା । ପାହାନ୍ତା ସମୟକୁ କହିଲା, "ମୋତେ ଟିକିଏ ଦୁଆରକୁ ନେଇଯାଆ । ଘର ଭିତରେ ଆଉ ସୁଖ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।"

ଦୁଆରେ ବିଛଣା କରି ଟେକିଆଣି ଶୁଆଇଦେଲି । ଥରେ ଆଖିମେଲି ଚାହିଁଲା । ବଡ଼ ସ୍ନେହଭରା ଅଥଚ କରୁଣ ସେ ଚାହାଣି । ହାତ ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା, ଉଠାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଜାଣିପାରି ମୁଁ ହାତକୁ ଧରି ଟେକିଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ମୋ ହାତକୁ ମୁଠାଇ ଧରିଅଛି । ଆଖି ବୁଜି ହୋଇଗଲା – ସବୁ ଶେଷ ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ, ମୋର ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ, ଏପରିକି ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲାବେଳେ ପିତାମାତାଙ୍କର ସେହି ଅନ୍ତିମ ଆଶୀର୍ବାଦ ହିଁ ତା ପଛରେ ରହି ପ୍ରେରଣା ଦେଉଅଛି । ଆପଦବିପଦ, ଦୁଃଖସୁଖ, ରୋଗଯନ୍ତ୍ରଣା ସବୁ ସମୟରେ ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଅଛି; ଦେହରେ ବଳ, ମନରେ ଶକ୍ତି ଦେଉଅଛି ।

ବୋଉ ସେ ଯୁଗର ଅକ୍ଷର ମଡ଼ାଇ ନ ଥିବା ମଫସଲୀ ମହିଳା । କିନ୍ତୁ ତା'ର ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତି ଅତି ପ୍ରଖର ଥିଲା । ଘରେ ତ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟହ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପୁରାଣ ପାଠ ହୁଏ । ସେ ସବୁଦିନ ଆଗ୍ରହରେ ଶୁଣେ । ବରଂ ତାହାରି ବରାଦରେ ହିଁ ଭାଇନା ପୁରାଣ ପାଠ କରନ୍ତି । ଥରେ ମାତ୍ର ଶୁଣି ସେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବୁଝିଯାଏ, ଅନେକ ସମୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରୋତା – ଭାଇନା, ବାପା, କକେଇ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା, ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଚାଲେ । ଶେଷରେ ବୋଉର କଥା ହିଁ ଠିକ୍ ହୁଏ ।

x x x x x

୧୯୨୨ ମସିହା । ଅଳକାଶ୍ରମରେ ଆଖପାଖ କେତୋଟି ଗ୍ରାମରେ ଭୀଷଣ ହଇଜା ବ୍ୟାପିଗଲା । ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରହରାଜ – ମୋର ସୁଦୁରିଆନା ସାଇକେଲରେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ରୋଗୀଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିଗଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଭକ୍ତ, ପଟ୍ଟଶିଷ୍ୟ । ମୋତେ ମଧ୍ୟ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇଦେଲେ ।

ଘର ଘର ବୁଲି ରୋଗୀଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ । ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଔଷଧ ନେଇ ଖାଇବାକୁ ଦେଉ । ଗୁରୁତର ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁ । ସାନିଟାରୀ ଇନିସ୍‌ପେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଧରି କୂଅ, ପୋଖରୀ ବିଶୋଧନ କରାଉ । ଅନେକ ସମୟରେ ସାଗୁପାଣି ତିଆରି କରି ସଙ୍ଗରେ ନେଇଥାଉ । ଗରିବମାନଙ୍କର ତାହା ପଥ୍ୟ ହୁଏ । ଆଶ୍ରମରୁ ସକାଳୁ ବାହାରିଗଲେ ଦିନେ ଦିନେ ଫେରିବାକୁ ରାତି ବେଶି ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର କଡ଼ା ତାଗିଦା ଥାଏ, ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଫେରିବ । ଆଶ୍ରମ ଭିତରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଗୋଡ଼ହାତ ଫିନାଇଲ ପାଣିରେ ଧୋଇବ, ଗରମ ପାଣିରେ ଗାଧୋଇବ ।

ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରହରାଜ ଜଣେ ବଳିଷ୍ଠ, କର୍ମଠ ଓ ପରଦୁଃଖକାତର ବ୍ୟକ୍ତି । କାମରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ଭୋକଶୋଷ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି । ଶୀତ, ବର୍ଷା, ଜୁନ୍ ମାସର ଟାଣ ଖରା ତାଙ୍କୁ କାମରେ ବାଧା ଦେଇପାରେ ନାହିଁ । ଏଭଳି ଗୁରୁ ପାଖରେ ଶିଷ୍ୟକୁ ତ୍ରାହି ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ନିରଳସ ଭାବରେ ହିଁ ଖଟିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ସେଥିରେ ମନରେ ଦୁଃଖ ନ ହୋଇ ବରଂ ଆନନ୍ଦ ମିଳୁଥାଏ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲରେ ତ ରୋଗୀସେବା ପାଠ୍ୟର ଗୋଟାଏ ଅଙ୍ଗ ଥିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦେହ କାଛୁରେ ପୂରି ଯାଇଥାଏ । ସକାଳେ ନିମ୍ବପତ୍ର ସିଝା ଗରମପାଣିରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ନିଜେ ତାହା ଧୋଇ ସଫା କରି ଦିଅନ୍ତି । କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ମୁହଁ ବିକୃତ କରିବାକୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଲାଜ ଲାଗେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ଏଭଳି କଥାସବୁ କହି ପିଲା ମନକୁ ସରସ କରିଦିଅନ୍ତି ଯେ, କାଛୁଧୁଆ କଷ୍ଟ ସେ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ ।

ପାଳି ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ପିଲା ପ୍ରତିଦିନ ରୋଗୀସେବା କରନ୍ତି । ଯାହାର ପାଳି, ତାହାର କାମ ହେଉଛି, ସକାଳେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଗ୍ଲାସରେ କିଛି କିଛି ନିମ ଛେଲି ବା ଚିରେଇତା ସିଝା ପାଣି ପ୍ରତି ପିଲାକୁ ଦେବ । ଯେତେ ବଡ଼ ଅରୁଚିକର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାହାରି ନ ଖାଇବାକୁ ସାଧ ନାହିଁ । ରୋଗୀ-ସେବକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କୁ କହିଦେବ ଯେ ! କିନ୍ତୁ ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୁଆଏ, ସେ ଦିନଟା ତା'ର ଭାରି ଆନନ୍ଦ । ସେ ନିଜେ ଖାଏ ନାହିଁ – ତା କଥା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କୁ କହିବାକୁ ତ କେହି ନାହିଁ ।

ଛାତ୍ରାବାସର କୌଣସି ପିଲା ଜ୍ୱର ବା ଅନ୍ୟ କିଛି ବେମାରରେ ପଡ଼ିଲେ ତା ପାଖରେ ରାତିଦିନ ବସି ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଔଷଧ ଆଣି ଠିକ୍ ସମୟରେ ଖୁଆଇବା; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଳାରେ ଦେହର ଉତ୍ତାପ ମାପି ଚାର୍ଟରେ ପୂରଣ କରିବା; ଦୁଧ, ବାର୍ଲି, ସାଗୁ, ପସାରୁଣି ପତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣି ପଥ୍ୟ କରାଇବା ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱ । ଯାହାର ଯେଉଁଦିନ ପାଳି, ସେଦିନ ସେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଏହା କରିଥାଏ । ଏପରିକି ରୋଗୀର ମୁଣ୍ଡ, ଗୋଡ଼ ଚିପିଦେବା, ଝାଡ଼ା ପରିସ୍ରା ବିଛଣାରେ ହୋଇଗଲେ, ତାହା ସଫା କରିବାକୁ ସେ ତିଳେହେଲେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରି ନ ଥାଏ । ପାଠ ପଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପିଲା ଏହି ସେବାକାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍କୁଲଠାରୁ ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲର ଯେ ବିଶେଷତ୍ୱ ଥିଲା, ଏହି ରୋଗୀସେବା ସେସବୁ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ ।

ବର୍ଷକେ ଥରେ ରଥଯାତ୍ରା ସମୟରେ ପୁରୀ ଯାଇ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ସେବା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲ ପିଲାମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଯାତ୍ରୀ ସମାଗମ ହେତୁ ସେ ସମୟରେ ପ୍ରଥମେ ପୁରୀରେ ହଇଜା ଦେଖାଦିଏ ଓ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟତ୍ର ବ୍ୟାପିଯାଏ ।

ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଓ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ସେବା କରିବାପାଇଁ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ସ୍କୁଲରୁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଛାତ୍ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ରହିବା ଓ ଖାଦ୍ୟପେୟର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଇଥାଏ । ଜଣେ ଡାକ୍ତର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖଞ୍ଜା ଯାଇଥାଆନ୍ତି ।

ଲେଖକଙ୍କୁ କେବଳ ଦୁଇଟି ରଥଯାତ୍ରାରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା ।

ସୂଚନା :

ଚଉତିବା - ଚାରିଭାଗ କରିବା

ଚଡ଼ୁ ଦେବା - ଲୁହାକୁ ଗରମ କରି ଦେହରେ ଚିଆଁ ଦେବା

ଯାହା କରିବେ ସାଇଁ,
ତାହା କାହାରି ହାତରେ ନାହିଁ - ଏହା ଏକ ଲୋକବାଣୀ । ବିଧାତାଙ୍କ ବିଧାନକୁ କେହି ଅଟକାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । (ଯାହା ଘଟିବାର ଥିବ, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବ)

ଅଚୈତନ୍ୟ ଅବସ୍ଥା - ଚେତାଶୂନ୍ୟ ଅବସ୍ଥା

ଅପରୂପ - ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର, ଯାହାର ତୁଳନା ନ ଥାଏ

ସଂଜ୍ଞାହୀନ - ଚେତାଶୂନ୍ୟ

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ - ଋଷିପ୍ରତିମ ହରିହର ଦାସ । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବଂଧୁଙ୍କର ସାଥୀ ଏବଂ ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ୟତମ ଶିକ୍ଷକ । ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଅଥବା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ କହନ୍ତି । ସେ ୧୮୭୯ ମସିହାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ ।

ଅଳକାଶ୍ରମ - ଜଗତ୍‌ସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଆଶ୍ରମ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ଏହାର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଥିଲା ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ଲେଖକଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ପାଦରୁ ରକ୍ତ କାହିଁକି ଝରୁଥିଲା ?

୨. ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କର ଡାକ୍ତରଙ୍କ ବିଷୟରେ କି ଧାରଣା ଥିଲା ?

୩. ବୈଦ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ପିଲାମାନେ ଡରୁଥିଲେ କାହିଁକି ?

୪. ବୈଦ୍ୟ ଲେଖକଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା କିପରି କରିଥିଲେ ?

୫. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ବହିରେ କଟା ଘା'ର ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ'ଣ ଲେଖାଥିଲା ?

୬. ଲେଖକଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ କିପରି ହୋଇଥିଲା ?

୭. 'ଯାହା କରିବେ ସାଇଁ, ତାହା କାହାରି ହାତରେ ନାହିଁ' – ଏହା କୁହାଯିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?
୮. ଲେଖକ ବୋଉଙ୍କର ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦେଶ ଭାଙ୍ଗିପାରିଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?
୯. ଲେଖକଙ୍କ ବୋଉଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ କେବେ ହୋଇଥିଲା ?
୧୦. ସେତେବେଳେ ଲେଖକ କେଉଁଠାରେ ଚାକିରି କରୁଥିଲେ ?
୧୧. ୧୯୨୨ ମସିହାରେ କେଉଁଠାରେ ହଇଜା ବ୍ୟାପିଥିଲା ?
୧୨. ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରହରାଜ କିପରି ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ?
୧୩. ସୁଦର୍ଶନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଲେଖକ କିପରି ରୋଗୀ ସେବା କରୁଥିଲେ ?
୧୪. ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ପିଲାମାନଙ୍କର ସେବା କିପରି କରୁଥିଲେ ?
୧୫. ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରାବାସର ଛାତ୍ରମାନେ କିଭଳି ଭାବେ ରୋଗୀ ସେବା କରୁଥିଲେ ?
୧୬. ଲେଖକ କେଉଁଠାରୁ ରୋଗୀସେବା ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ?
୧୭. ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ କାହିଁକି ?

ସପ୍ରସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ :

୧୮. ସତ୍ୟବାଦୀ ସ୍କୁଲରେ ରୋଗୀସେବା କରିବା ତାଲିମ୍ ପାଇଥିଲି, ତାହା ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇଲି ।
୧୯. ବଡ଼ ସ୍ନେହଭରା ଅଥଚ କରୁଣ ସେ ଚାହାଣି ।
୨୦. ଯଦି ଚିତ୍ରକର ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ତା'ର ଗୋଟିଏ ଅପରୂପ ଛବି ଆଙ୍କି ଦେଇପାରନ୍ତି ।
୨୧. ମୋର ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ, ପିତାମାତାଙ୍କର ସେହି ଅନ୍ତିମ ଆଶୀର୍ବାଦ ହିଁ ତା ପଛରେ ରହି ପ୍ରେରଣା ଦେଉଅଛି ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୨. ଲେଖକ ତାଙ୍କ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ସେବା କିପରି କରିଥିଲେ ବର୍ଣ୍ଣନ କର ।
୨୩. ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ କିପରି ରୋଗୀସେବା ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା ଲେଖ ।
୨୪. 'ସେବା କାମେ ମନ ନ ଥିଲେ ମାତି
ସଇତାନ ତହିଁ କରେ ରାଜୁତି ।'
ଏହି କବିତାଂଶର ଭାବ ସଂପ୍ରସାରଣ କରି ଗୋଟିଏ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଲେଖ ।
୨୫. ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ବାହିନୀଟିଏ ଗଠନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖ ।
୨୬. କୌଣସି ସେବାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ମାଧ୍ୟମରେ ତୁମେ ଲାଭ କରିଥିବା ଅନୁଭୂତିକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଚିଠିଟିଏ ଲେଖ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୭. ସନ୍ଧିବିଚ୍ଛେଦ କର ।

ସ୍ୱେଚ୍ଛା, ଜଗନ୍ନାଥ, ଛାତ୍ରାବାସ, ଅଧିକାଂଶ, ଯଥେଷ୍ଟ, ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

୨୮. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାକ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କର ।

ଅବାଞ୍ଛିତ, ପ୍ରତିଷେଧକ, ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ, ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ, ପଞ୍ଚଶିଷ୍ୟ

୨୯. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

ଅସହଯୋଗ, ଅସମ୍ଭବ, ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟୁଷ, ଆଶୀର୍ବାଦ ।

୩୦. 'ଭୋକଶୋଷ', 'ଛଟପଟ' ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦ । ପଠିତ ପ୍ରବନ୍ଧରେଥିବା ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାଛି ଲେଖ ।

୩୧. 'ଚୈତନ୍ୟ' ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରୁ 'ଅ' ଅକ୍ଷର ଯୋଗକଲେ ନୂଆ ଶବ୍ଦଟିଏ ହେବ - 'ଅଚୈତନ୍ୟ' । ସେହିପରି ଆରମ୍ଭରେ 'ଅ' ଅକ୍ଷର ଲଗାଇ ପ୍ରଥମେ ଚାରୋଟି ଶବ୍ଦ ଲେଖ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାକ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କର ।

୩୨. ତଳ ବାକ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଥିବା ରେଖାଙ୍କିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ଲେଖ ।

(କ) ଗାଡ଼ିରେ ବହୁତ <u>ଭିଡ଼</u> ହୋଇଛି ।

(ଖ) ତାଙ୍କ ଘରେ କାମର <u>ଭିଡ଼</u> ନ ଥାଏ ।

(ଗ) ସେ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ତୁମେ ଦଉଡ଼ିକୁ <u>ଭିଡ଼</u> ।

୩୩. 'ଶୁଆଇବା' ଗୋଟିଏ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା । ସେହିପରି ଆଉ ଚାରୋଟି ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା ଲେଖ ।

୩୪. 'ମାରିବା' ଗୋଟିଏ କ୍ରିୟାପଦ; କିନ୍ତୁ 'ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବା' ଗୋଟିଏ କ୍ରିୟାଯୁକ୍ତ ରୂଢ଼ି । କାରଣ ଏଠାରେ 'ମାରିବା'ର ଅର୍ଥ ଅଲଗା । 'ମାରିବା' ଶବ୍ଦକୁ ନେଇ ୫ଟି କ୍ରିୟାଯୁକ୍ତ ରୂଢ଼ି ଲେଖ ।

୩୫. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ) ରୋଗୀପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ________ ଆବଶ୍ୟକ ।

(ଶୁଶ୍ରୁଷା, ସୁଶୃଷା, ସୁସୃଷା, ଶୁଶ୍ରୂଷା)

(ଖ) ଶୁଭ ________ ଆସିଗଲା ।

(ମୁହୁର୍ତ୍ତ, ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ମୂହୁର୍ତ୍ତ, ମୂହୂର୍ତ୍ତ)

(ଗ) ମା' ପୁଅକୁ ________ କଲେ ।

(ଆଶ୍ରିବାଦ, ଆଶିର୍ବାଦ, ଆଶୀର୍ବାଦ, ଆର୍ଶୀବାଦ)

ତୁମପାଇଁ କାମ :

୩୬. ଲେଖକଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରଚନାବଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।

୩୭. ଦୁଃସ୍ଥ, ପୀଡ଼ିତର ସେବା ହେଉଛି ଅସଲ ମାନବିକତା - ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ତୁମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଲୋଚନା ସଭାର ଆୟୋଜନ କର ।

❖❖❖